

Aleksandra Cofta-Broniewska

Krusza Podlotowa, woj. bydgoskie. Stanowisko 2

Informator Archeologiczny : badania 19, 23-24

1985

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KROLOWE, gm. Głubczyce
woj. opolskie
Stanowisko J

Konserwator Zabytków Archeologicznych
w Opolu

Badania prowadził mgr Krzysztof Spychała. Finansował WKZ w Opolu. Pierwszy sezon badań. Osada ludności kultury pucharów lejkowatych i kultury przeworskiej /faza D/.

Stanowisko zostało odkryte w sierpniu 1985 r. Położone jest około 100 m na południe /z odchyleniem na zachód/ od kościoła we wsi, około 850 m na wschód od drogi z Królowej do trasy głubczyckiej, na południowym stoku wyniesienia, na lewobrzeżnej terasie strumienia.

Podczas nadzoru archeologicznego prac melioracyjnych stwierdzono, że zostały naruszone 24 obiekty. Zalegały one pod warstwą orną. Po odczyszczeniu profilu na ściankach rowów melioracyjnych zainwentaryzowano je. Obiekty nr 2, 3, 7 zostały przebadane całkowicie, pozostałych nie rozkopywano, ograniczając się tylko do pogłębienia rowów melioracyjnych w miejscu zalegania, dla uzyskania pełnych profili.

Funkcjonalnie wyróżniono 1 obiekt mieszkalny, 7 jam odpadkowych, 3 zasobowe, 1 piec, 1 ślad po śpieniu. Funkcja pozostałych jest niejasna. Obiekty objęte ratownictwem to: jama odpadkowa - ob. nr 2, jama zasobowa - ob. nr 3 i piec - ob. nr 7. Dwa pierwsze użytkowane były przez ludność kultury pucharów lejkowatych, trzeci przez ludność kultury przeworskiej.

W obiektach neolitycznych znaleziono kilkadziesiąt elementów naczyń glinianych, krzemienie /m.in. grochki, drapakse, widry, rdzeń i odnogi/, siekierkę kamienną, przęśliki, grudki polepy. W obiekcie z późnego okresu wpływów rzymskich odkryto dużą ilość węgla drzewnych, popiołu, kawałków polepy z obudowy ścianek oraz utarek wylewu naczyńa glinianego.

Zabytki zostaną przekazane Muzeum Śląska Opolskiego w Opolu.

Nie przewiduje się dalszych badań.

KRUSIN, gm. Lisewo
woj. toruńskie
Stanowisko 8

Muzeum w Grudziądzu

Badania prowadził mgr Ryszard Kirkowski. Finansował WKZ w Toruniu. Drugi sezon badań. Ślad osadnictwa kultury ceramiki wątegowej rytej i amfor kulistych.

Wykopy, o łącznej powierzchni 175 m², założono w szczytowej partii wyniesienia w miejscu największego zagęszczenia materiałów.

Obecny sezon, podobnie jak ubiegły, nie przyniósł odsonięcia trwałych elementów osadniczych. Liczne materiały ceramiczne wystąpiły głównie w humusie współczesnym i w warstwie żółtego piasku zalegającej bezpośrednio pod nim. Dominują materiały kultury ceramiki wątegowej rytej - około 200 fragmentów. Wydobyto także kilkadziesiąt fragmentów ceramiki kultury amfor kulistych.

Brak trwałych elementów osadniczych należy tłumaczyć rodzajem osadnictwa, jak i poważnym zniszczeniem stanowiska.

Materiały złożono w Muzeum w Grudziądzu.

Badania zakończono.

KRUSZA PODLOTOWA
woj. bydgoskie
Stanowisko 7

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza
Instytut Prahistorii
Zespół Badań Kujaw
w Poznaniu

Badania prowadził Zespół Badań Kujaw pod kierownictwem doc. dr hab. Aleksandry Coity-Broniewskiej. Finansował Uniwersytet Jagielloński. Drugi sezon badań. Osiedla kultury ceramiki wątegowej rytej, kultury łużyckiej, obiekty sepulkralne kultury amfor kulistych, kultury pucharów lejkowatych /faza VA/, grupy Kruszek ceramiki sznurowej, kultury przeworskiej.

W roku 1978 zapoczątkowano sondażowe rozpoznanie stanowisk identyfikowanych jako potencjalne "zaplecze sepulkralne" osady kultury przeworskiej w Kruszy Zamkowej, stan. 3. Ujawniono wówczas cyklę faz zasiedlenia stanowiska spośród których dwie zwróciły szczególną uwagę. Są to: przejawy osadnictwa społeczności łączącej cechy grupy radziejowskiej kultury pucharów lejkowatych /KPL/ oraz wczesnej fazy rozwoju kultury ceramiki sznurowej /KCSz/, jak też grobowiec ze środkowego okresu lateńskiego otoczony wieńcem kamiennym, wyposażonym w kamienne stalle.

Zakończono wykopy na dwóch, odległych od siebie ok. 70 m krańcach stanowiska. Łącznie zbadano 105 m² powierzchni.

Eksploatacją objęto środkową strefę łagodnego północno-wschodniego stoku cypłowatego wzniesienia otoczonego rozlewiskiem bezimiennego cieku oraz podmokłymi łąkami, usytuowanego w bezpośrednim zapleczu doliny Noteci. Odsłonięto tu fragment ziemnej budowli słupowej kultury łuczyckiej otoczonej niewielkimi, owalno-okrągłymi w rzucie poziomymi jamami gospodarczymi. Szczególną uwagę zwraca zarejestrowany w wykopie 5 grób szkieletowy /kobiety/ grupy Kruski KCSz z charakterystyczną dla kultur "stepowych" tego okresu pozycją ułożenia zwłok.

Następnie badania skoncentrowano w dolnej partii wyżej wzmiankowanego wzniesienia. Zarejestrowano południowy oraz południowo-wschodni zasięg bruku identyfikowanego z wieńcem kamiennym otaczającym grobowiec środkowolatęński. Uchwycono pełną średnicę wieńca, wynoszącą około 10 m. W trakcie jego eksploatacji odkryto grób grupy radziejowskiej kultury pucharów lejkowatych /ob. 31/ oraz grób kultury amfor kalistych /ob. 30/. Obiekt 31 zasługuje na szczególną uwagę. Jest to trzeci znany z terenu Kujaw obiekt sepulkralny tej grupy. W sferze obrzędowości pogrzebowej rejestrujemy silne wpływy KAK /np. burzynowe paciorki rurkowate, wrzecionowate dwustronne ostrza kościane/ użegnętrzniające zbliżony model tanatologii. "Dary" ceramiczne ujawniają z kolei powiązanie lokalnych cech "pucharowych" z elementami tzw. horyzontu starszomurwego KCSz /z fazy I2/. W obrębie jamy grobowej o konstrukcji kamiennej zarejestrowano 8-9 szczątkowych /wybitnie selektywnych/ pochówków zwierzęcych /w tym m. in. bydła, koni, jelenia, psa/ oraz 1-2 szczątkowych pochówków ludzkich. W części zachodniej badanych wykopów odkryto przejawy osadnictwa społeczeństw kultury łuczyckiej w postaci 4 jam gospodarczych.

Najstarszy cykl zasiedlenia stanowiska reprezentuje jama kultury ceramiki wstęgowej rytej /ob. 32/, z którym również należy łączyć odsłonięty fragment nasiennej budowli słupowej. Treść kulturową wypełniają jamy tworząca znaczna ilość ceramiki naczyńowej, w tym tzw. kuchennej oraz stołowej o charakterystycznej ornamentyce fazy "outowej" tej kultury.

Badań w chwili obecnej nie zamierza się kontynuować.

KRZEMIŃKI, gm. Bodzechów
woj. kielecki
Rezerwat Archeologiczny

Państwowe Muzeum Archeologiczne
w Warszawie

Badania prowadził mgr Sławomir Śabacki przy współpracy mgr. mgr. Wojciecha Borkowskiego, Longina Piny, Marka Zalewskiego. Finansowało PMA. Słódny sezon badań. Kopalnie krzemienia pastuskiego z neolitu i wczesnej epoki brązu /kultury - amfor kalistych i mierzanowicka/.

Klikumiejskie prace rozpoczęto rozpoznaniem geofizycznym w rejonie szybu 6-650 prowadzonym przez ekipę z Pracowni Postępu Fizyko-Technicznego IHKM PAN pod kierownictwem mgr. Tomasa Barucha. Wstępnie wyznaczono centrum wyżej wymienionej jednostki eksploatacyjnej. W wyniku eksploatacji archeologicznej odsłonięto górne części wejść w wykuta w skałe wapiennej wyrobiska na głębokości ok. 3 m. Odkryto 17,780 zabytków krzemienianych, głównie materiałów odpadkowych pochodzących z różnych faz produkcji siekier i dźwi. Wydzielono 44 okazy /33 fr. półwytworów siekier, 6 fr. półwytworów dźwi, 2 fr. półwytworów kilofów, 2 odłupki retuszowane, 1 widr-zatępiec/ należące przede wszystkim do kultury amfor kalistych.

Kontynuowano badania podziemnych wyrobisk szybu 7-610. Zlokalizowano tu dwa poziomy krzemieni występujące w odległości od 20 do 30 cm od siebie. Odkryto 4 chodniki, w tym 2 niezagrutowane. Ich ściany licowane były dużymi płytami wapiennymi, które umożliwiały oswanie się gruntu i ułatwiały komunikację.

Najbardziej interesujący chodnik odchodził od zasypanego szybu w kierunku północnym i mierzył ponad 20 m długości. Kończył się prowdkiem, w którym znaleziono porzucone kilofy kamienne. Roboty górnicze zostały w tym miejscu przerwane, ponieważ przeno się do wyrobisk sąsiedniej, starszej jednostki eksploatacyjnej. Świadczą o tym otwory wybite w ścianie przodka.

W dwóch chodnikach odkryto po dwa wyraźne, owalne okopnięcia na stropie oraz po jednym regularnym otworze w gruncie po wsadzonych tam łuczywach, co potwierdza dużą ilość zgromadzonych przy nich węgli drzewnych. Zlokalizowanie okopień w miejscach przecięcia się, bądź zakręcania chodników, ich intensywność, wydają się świadczyć, iż na gruncie rozpalano dodatkowo małe ogniska oświetlające trasy komunikacyjne.

Z pozyskanego materiału krzemienianego wydzielono 35 zabytków. Są to górnicze narzędzia. Zaliczono do nich wszystkie formy noszące ślady pracy. Wyróżniono krzemienne kliny, kuliste i krępodiowate tępki wykonane z doraźnie wykorzystanych fragmentów konkrecji, dźwi o wyraźnie zaznaczonym ostrzu i zbitym tyłcu oraz kamienne kilofy.

Badania wzmiankowanych obiektów będą kontynuowane, ale już teraz można stwierdzić, że rezultaty prac są cennym osiągnięciem. Pozwolą one najprawdopodobniej zrekonstruować system prahistorycznych robót górniczych, a tym samym wpłyną na poszerzenie naszej wiedzy o istotnych zagadnieniach gospodarczych dotyczących neolitu i wczesnej epoki brązu.